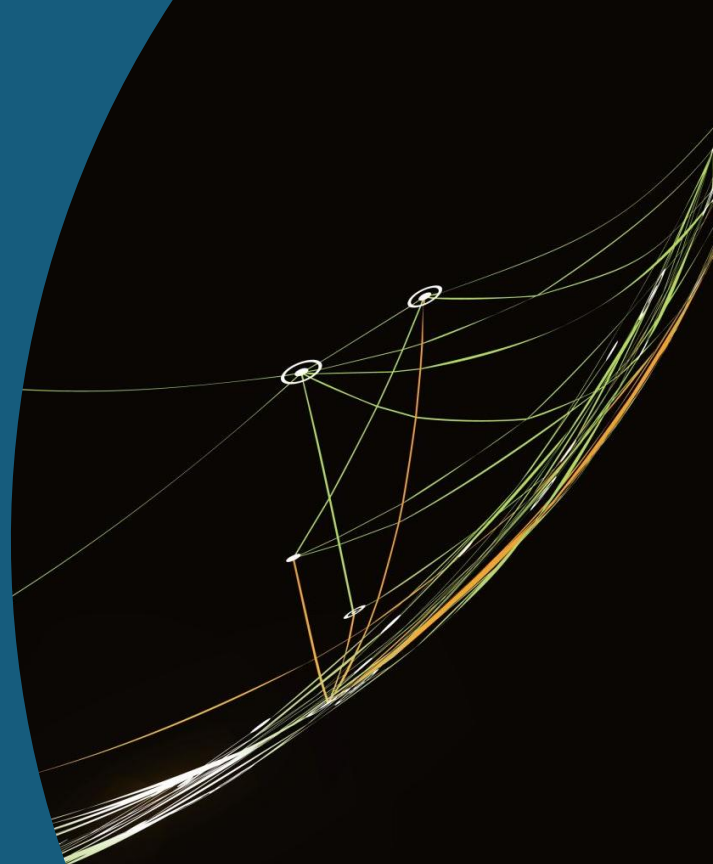

SKY

Sitouttava kouluyhteisötyö

Johanna Sergejeff,
Valteri

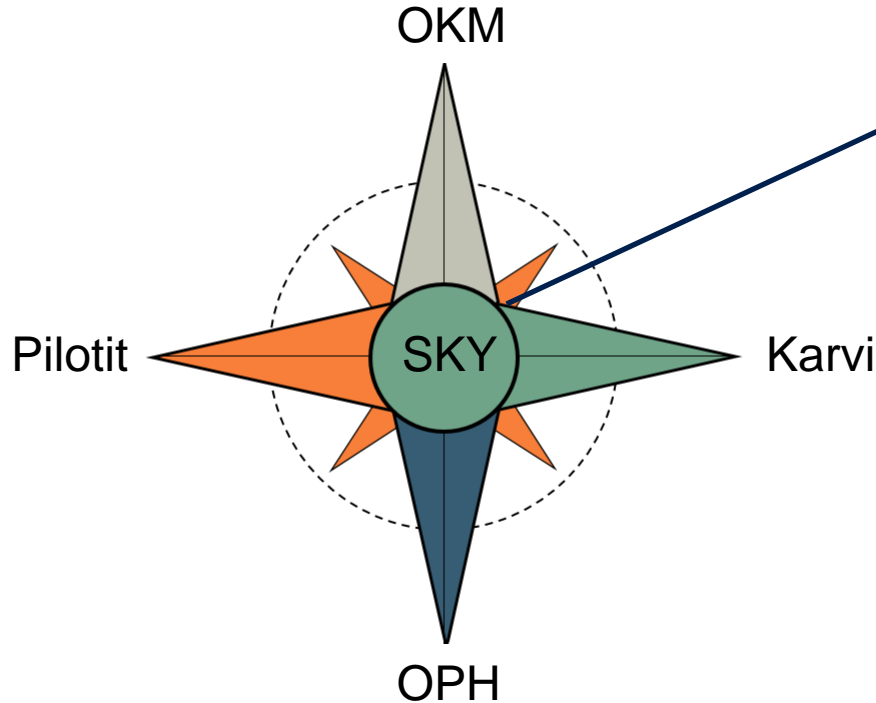

Poissaolot perusopetuksessa

- Katsauksen taustalla Kouluikäkäymättömien VIP-teemaryhmän ja tutkijakollegion työskentely sekä Kouluikäkäymättömyys Suomessa –raportti.
- Raportin mukaan paikallisissa poissaoloihin puuttumisen malleissa on paljon vaihtelua, koska kansallisia suuntaviivoja ei ole. Poissaoloihin puututaan usein liian myöhään eikä malleissa ole riittävästi kirjattu ennaltaehkäiseviä ja varhaisen puuttumisen toimenpiteitä. Poissaolojen kansallista seurantaa ei ole.
- Yläkouluissa v. 2019 oli vähintään 4000 oppilasta, joiden poissaolot vaikeuttivat opinnoissa etenemistä ja vaativat erityisiä järjestelyitä sekä tukitoimia; n. 2 – 3% oppilaista.
- COVID-19 pandemia on lisänyt poissaoloja.
- Kansallisessa SKY kehittämistyössä tavoitteena oli etsiä ratkaisuja näihin haasteisiin ja puutteisiin.

SKY - Sitouttava koulu yhteisötyö 2021 - 2023

Tavoitteena oli tukea oppilaiden kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa sekä vähentää poissaoloja.

Kehittää käytänteitä, jotka yhdenmukaistavat poissaolojen seuranta ja tilastointia.

SKY -yhteistyötä

- Perusopetuslain muutokset tehtiin **opetus- ja kulttuuriministeriössä**
- **Kansallinen koulutuksen arviointikeskuksen, Karvin** kehittävä arviointi tuki kansallista kehittämistyötä
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksista vastasi **Opetushallitus**, joka myös huolehtii muutosten toimeenpanosta

Kansallinen taso

- OKM
- OPH
- Karvi

Alueellinen taso

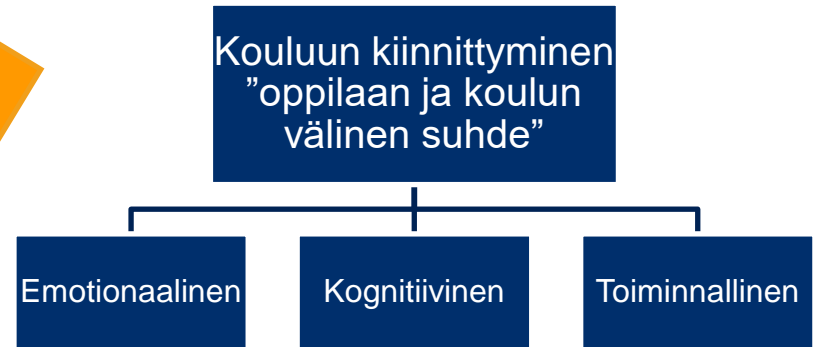
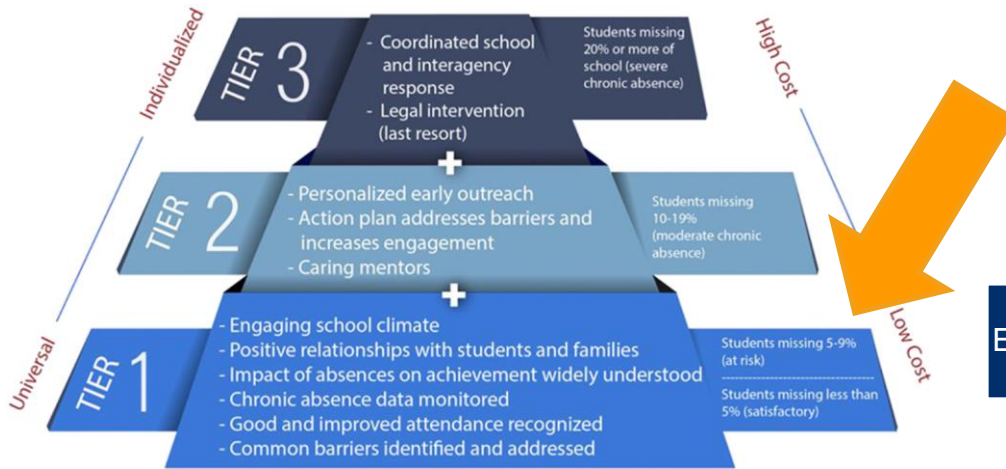
- 30 pilottikoordinaattoria

Paikallinen taso

- Paikalliset yhteyshenkilöt
- Pilottikoulut

- Kehittämistyö perustui piloteissa tehtyyn kehittämistyöhön

Teoreettinen tausta

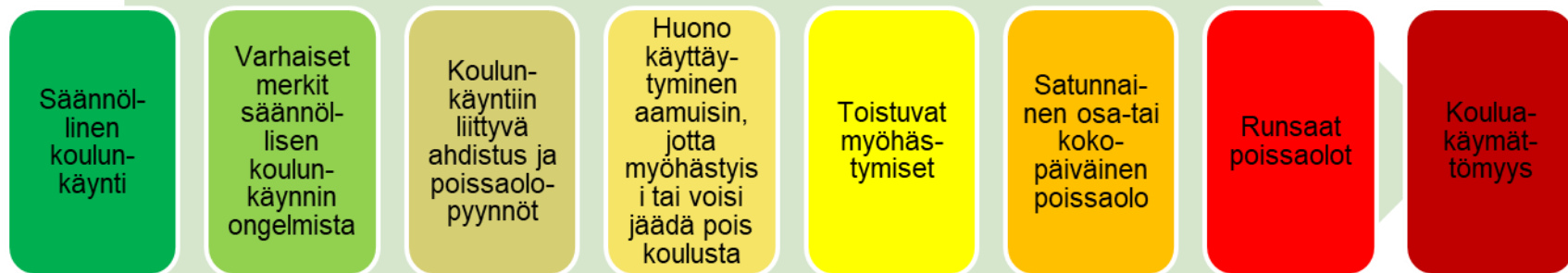

A Change in the Frame: From Absenteeism to Attendance
Carolyn Gentle-Genitty, James Taylor, Corinne Renguette
Front. Educ., 21 January 2020
| <https://doi.org/10.3389/feduc.2019.00161>

Appleton et al. 2006; Fredricks et al. 2004

Erityisavustukset piloteille 12,4 milj.€

- Opetusvelvollisuuteen sitomattoman resurssi, mm. kouluvalmentajatyö
- Oman ryhmän tunnit mm. tunne- ja vuorovaikutustaidot
- Koordinointi

Piloteissa kokeiltiin ja kehitettiin

24 pilottihanketta

- 126 hankkeissa mukana olevaa opetuksen järjestäjää

549 kehittäjäkoulu

- 268 alakoulu, 94 yläkoulu,
187 yhtenäiskoulu

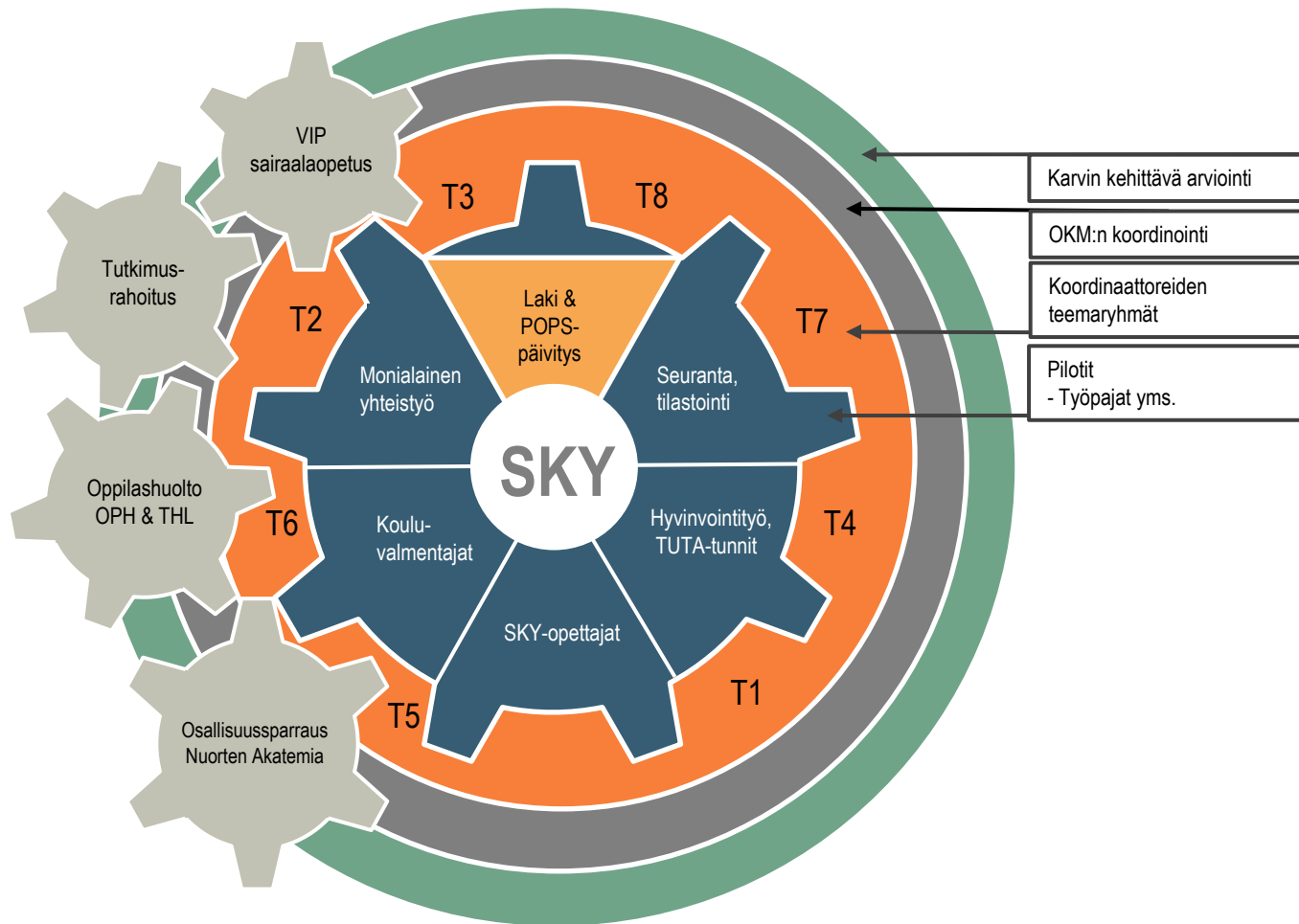
Kehittämistyötä tekevät

- 30 hankekoordinaattoria
- 105 kouluvalmentajaa
- 154 kehittäjäopettajaa
- 10 muuta asiantuntijaa

117 000 oppilasta kehittämistoiminnan piirissä

- 5-9 -luokkalaiset

SKY-raamin tuotanto- prosessi

1.8.2023 lähtien tuli voimaan perusopetuslain muutos. Sen mukaan opetuksen järjestäjien tulee **ennaltaehkäistä sekä suunnitelmallisesti seurata ja puuttua poissaoloihin**. Opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Kuntien valtion osuuksiin tulossa vuosittain 8 miljoonan euron lisäys.

Perusopetuksen opetussuunnitelman päivityksellä ohjataan opetuksen järjestäjiä tarkentamaan poissaoloihin puuttumisen toimintamallejaan kansallisesti yhdenmukaisemmiksi.

Määräys on voimassa 1.8.2023 lähtien

Koskee lukuja:

- 4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri
 - 4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet
- 5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen
 - 5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä
 - 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat
- 8.1 Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Kansalliset suuntaviivat

Yhteisellä koulutiellä –käsikirja

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165025>

Normit

Tukimateriaali

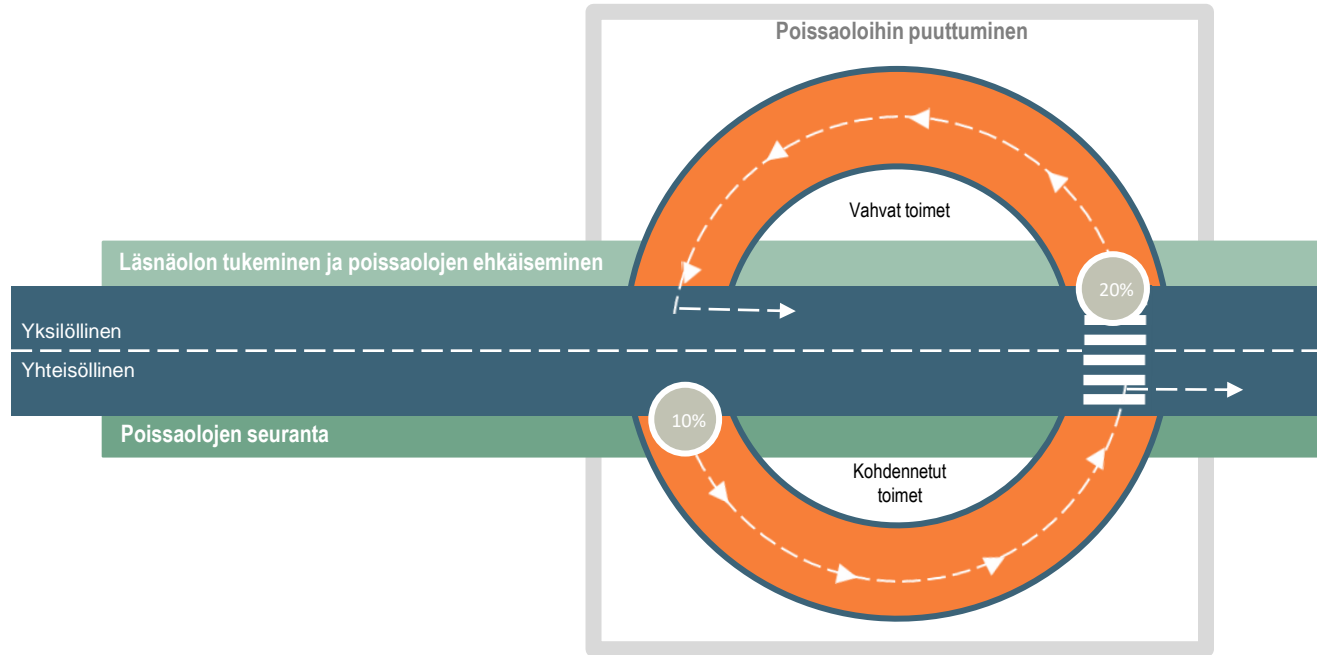
Yhteisellä koulutiellä

Käsikirja perusopetuksen oppilaiden läsnäolon tukemiseen ja poissaolojen vähentämiseen

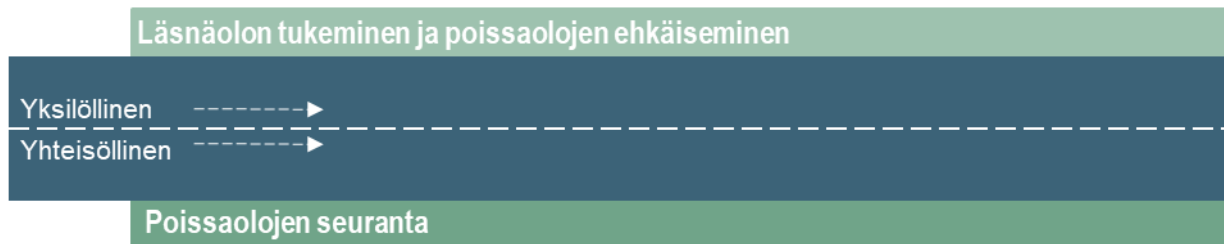
Johanna Sergejeff (toim.)

Yhteisellä koulutiellä

Painopiste poissaolojen ennaltaehkäisyssä

- Vahvistetaan läsnäoloa tukevaa koulun toimintakulttuuria, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.
- Tuetaan ja arvostetaan **hyviä oppilaiden ja opettajien välisiä** suhteita.
- Vahvistetaan hyvää vuorovaikutusta ja yhteistyötä kodin kanssa.
- Vahvistetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja.
- Huomioidaan ja poistetaan yleisimmät osallistumisen esteet.
- Taataan turvallinen oppimisympäristö ja ehkäistään kiusaamista.
- Ymmärretään poissaolojen merkitys oppimisen ja hyvinvoinnin riskitekijänä.
- Seurataan poissaoloja suunnitelmallisesti yksilö- ja ryhmätasolla.

”Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seurantaa ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kokonaisuutta”.

Suunnitelmallinen seuranta vähentää poissaoloja

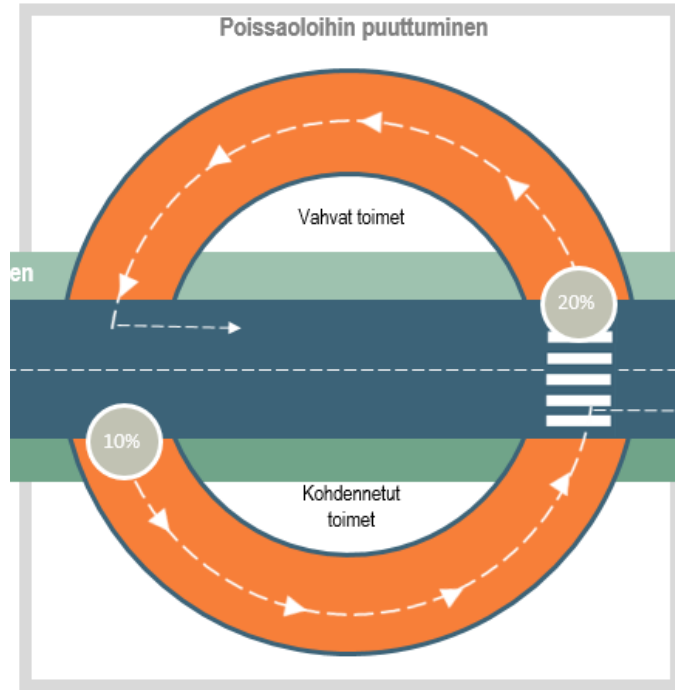

- Poissaoloihin tulee reagoida varhain poissaolon syystä riippumatta.
- Poissaolosta ilmoitetaan huoltajalle tai muulle oppilaan lailliselle edustajalle mahdollisimman pian.
- Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä tulee olla viipymättä yhteydessä opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisiin.
- Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja suunnitelmallisesti hyödyntäen koulutason tietoja.
- Opetuksen järjestäjä päättää poissaoloihin puuttumisen toimintamallissaan kenen tehtävänä ja miten on seurata koulun tasolla oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti koulu-, luokka- ja yksilötasolla.

Poissaolojen luokittelu, OKM:n suositus

Poissaololuokitus	Luokituksen selitys
Terveydellisiin syihin liittyvä poissaolo	Oppilas on fyysisesti poissa koulusta (sairaana, fyysiseen ja/tai psyykkiseen terveydenhoitoon liittyvä tapahtuma / vastaanottokäynti esim. hammaslääkäri, terapia tai leikkaus). Kirjauksen voi tehdä huoltaja tai opettaja huoltajan ilmoituksen perusteella.
Ennalta anottu vapaa	Huoltajan ennalta anoma vapaa, myös yksittäiset oppitunnit ja koulupäivät (lomamatka, harrastukseen liittyvä poissaolo, etävanhemmalla). Opettaja kirjaa poissaolon huoltajan ilmoittaman tiedon/anomuksen perusteella.
Muu selvitetty poissaolo	Käytetään vain niissä tapauksissa, kun poissaolo ei kuulu mihinkään muuhun kategoriaan (esim. POL36§, omaehtoinen karanteeni, odottamaton perhetilanne). Huoltajan tai opettajan kirjaus.
Luvaton poissaolo, selvitetty	Huoltajan tai opettajan selvittämä luvattomaksi luokiteltu poissaolo (pinnaus tai yli oppitunnin kestävä myöhästyminen).
Selvittämätön poissaolo	Koululla ei tietoa miksi lapsi on poissa. Poissaolo voidaan opettajan tai huoltajan toimesta selvittää ja merkinnän luokkaa muuttaa.
Muu koulutyö, läsnä	Lapsi on fyysisesti koulussa, mutta luvallisesti pois oppitunnilta (opiskeluhuollon palveluissa, oppilaskunnan tehtävissä, opolla tms.). EI TILASTOIDU POISSAOLOKSI.
Opiskelu muualla	Oppilas on fyysisesti pois koulusta esim. sairaalakoulussa tai tekee sovitusti lyhennettyä koulupäivää tai -viikkoa (POL 18§). EI TILASTOIDU POISSAOLOKSI.
Myöhästyminen	Alle oppitunnin mittainen myöhästyminen kirjataan tuntimerkintänä (minuuttimäärä). EI TILASTOIDU POISSAOLOKSI.

Poissaoloihin puututaan opetuksen järjestäjän toimintamallin mukaisesti

Yli 20%

Vahvat toimet

Vahvistetaan yksilökohtaista tukea ja hoitoa. Mahdollistetaan joustavat opetusjärjestelyt ja riittävä pedagoginen tuki.

Sovitaan kodin, koulun ja koulun ulkopuolisten toimijoiden koordinoidusta yhteistyöstä.

5 - 10%

Kohdennetut toimet

- yhteisöllisten toimien vahvistaminen
- pedagogisten tukitoimien tarkistaminen
- ohjaus opiskeluhoitopalveluihin
- monialaisen yhteistyön käynnistäminen

Selvitetään poissaolojen taustasyitä. Tarkastetaan oppimisen tuen taso ja toimenpiteet sekä yksilökohtaisen opiskeluhoillon tuki.

Poissaolojen taustasyiden selvittäminen

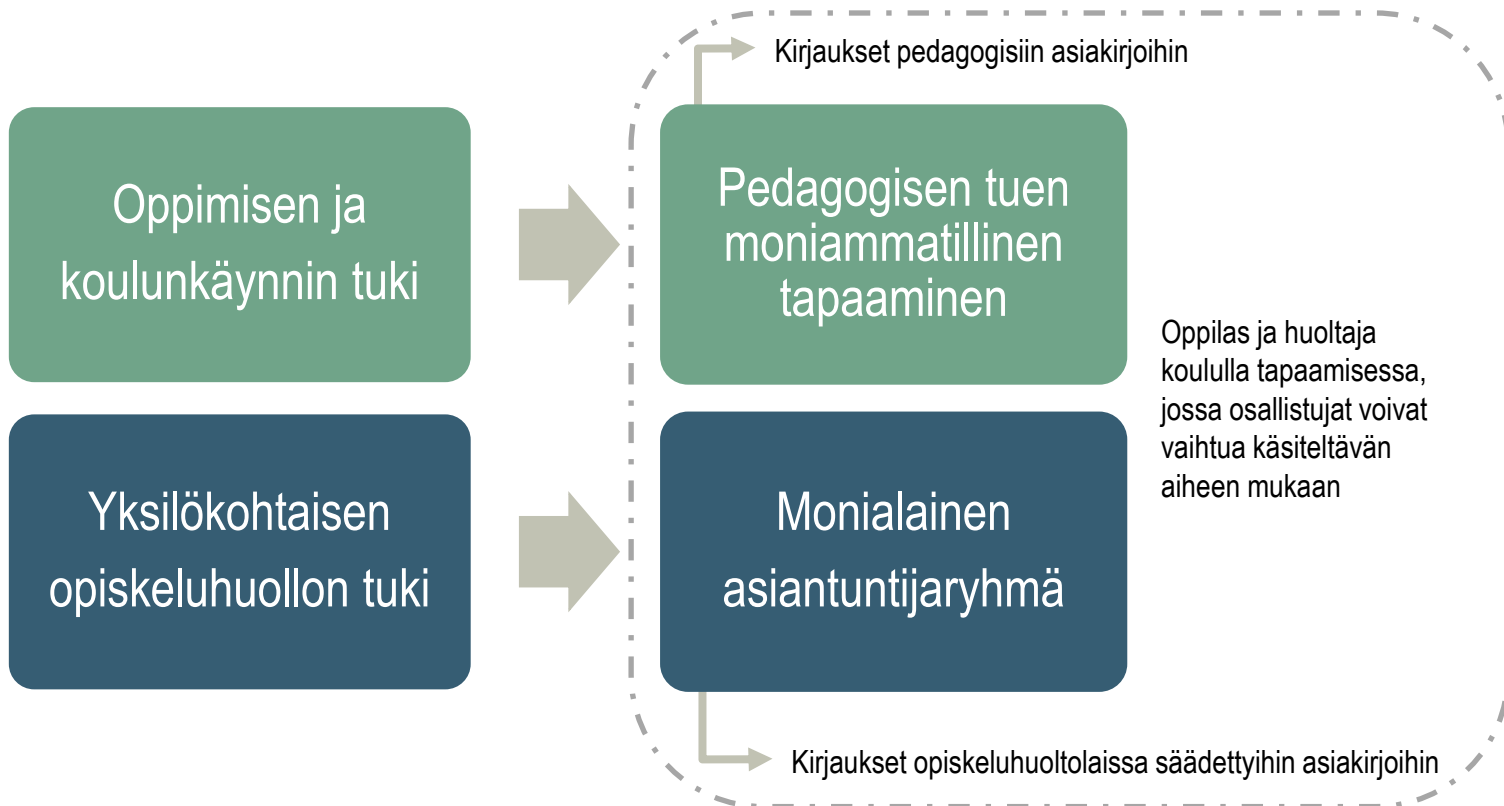
- ”Syiden selvittäminen ja vastuut sovitaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisten kanssa... Opetuksen järjestäjän ja koulun tulee tunnistaa kouluun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä poissaolotilanteissa ja puuttua niihin. ”
- Työkaluina keskustelut, haastattelut sekä puolistrukturoidut ja strukturoidut lomakkeet
- https://www.koulukunnossa.fi/wp-content/uploads/2023/09/KouluKunnossa_opas_kartoitukseen_9_2023.pdf
- <https://koulupoissaolo.fi/koulupoissolojen-kartoitukseen/>

Paljon poissaolevan oppilaan opetus

Opetukseen liittyvät järjestelyt ovat suunniteltuja ja dokumentoituja, vastuut ovat selkeät ja oppilaan osaamisen arvioinnista huolehditaan asianmukaisesti.

- opintojen sisältö ja tavoitteet: Mitä opiskellaan?
- opintojen toteuttaminen: Miten tehtävät suoritetaan? Miten opetus toteutetaan?
- opiskelun fyysinen sijainti: Milloin lähiopiskelua ja/tai etäopiskelua?
- opintojen arviointi: Millä kriteereillä? Mitä arviointitapoja? Muistetaan monipuolisten näyttöjen mahdollisuus ja jatkuvan näytön periaate.
- opintojen etenemisen seuranta: Kuka vastaa oppiainekohtaisesta sekä opintojen kokonaisvaltaisesta etenemisestä?

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä joustavien opetusjärjestelyiden hyödyntäminen

Esimerkki oppilaan tuen suunnittelusta silloin, kun oppilaalla on samanaikaisesti tarve oppimisen ja koulunkäynnin sekä yksilökohtaisen opiskeluhoollon tuelle.

Suunnitelmallisuus tärkeää myös kouluun palaamisessa

- mihin tilaan tai ryhmään oppilas palaa
- mille tunneille tai koulupäivän ajankohtaan oppilas palaa ja miten pitkiä koulupäivät/-viikot alkuvaiheessa ovat
- selkeät toimintamallit siirtymiin, ruokailuihin yms.
- mitä oppilas haluaa itse kertoa poissaolostaan, mikäli tästä kysytään
- koulun henkilöstön roolit ja tuki; sovitaan miten oppilas kohdataan kun hän palaa
- turvahenkilö esim. kaveri tai koulun aikuinen, joka tulee vastaan kouluun mentäessä
- suunnitelma psyykkisten tai fyysisten oireiden varalle
- läsnä- ja poissaolojen tiivistetystä seurannasta ja niistä viestimisestä.

Jalkauttamisen tueksi:

Yhteisellä koulutiellä –käsikirja

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165025>

Karvin loppuraportti

<https://karvi.fi/publication/sitouttavan-kouluyhteisötyön-arviointi-arvioinnin-loppuraportti/>

Kouluvalmentajatyön käsikirja

<https://heyzine.com/flip-book/e9e95f9b6a.html>

Opetushallitus aloittaa täydennyskoulutukset ja toiminnan vakiinnuttamisen

<https://www.oph.fi/fi/tapahtumat/2023/kouluun-kiinnittyminen-ja-poissaoloihin-puuttuminen-skolengagemang-och-ingripande>

www.koulukunnossa.fi

www.koulukaikille.fi

Kiitos!

johanna.sergejeff@valteri.fi